

Abstrakt

Východiska: Obal cigaret je od počátku prostředkem marketingu tabákového průmyslu, který nejenže reagoval na vývoj módy a vkusu, ale také tyto trendy sám vytvářel a aktivně propagoval. Zdravotní varování na obalech tabákových výrobků se ukazuje jako finančně nejméně náročné opatření, které působí více, či méně na všechny uživatele tabáku a je součástí účinné kontroly tabáku.

Cíl: Cílem této studie je provést zpětnovazebnou sondu uloženého opatření na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU ze dne 3. dubna 2014 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků, a zmapovat tak postoje českých kuřáků k tomuto novému opatření.

Metody: Data byla získána pomocí kvantitativně-kvalitativní online dotazníkové studie mezi návštěvníky trafiky „Relay“. Respondenti byli rekrutováni přímým oslovením na ulici před cíleně zvolenou trafikou a na základě jejich souhlasu a předání jejich emailových adres jim byl zaslán online dotazník. Dohromady bylo získáno 283 dotazníků, z čehož bylo do výsledného souboru zahrnuto 276 respondentů. V poměru pohlaví převládaly ženy, které tvořily 54 % a 2 jedinci pohlaví nevedli. Průměrný věk účastníků studie byl 37 let.

Výsledky: Z výsledků vyplynulo, že si respondenti nejčastěji z paměti vybavují obrázky zobrazující plíce, tracheotomii, nekrózu nohy, kouřící dítě a impotentního muže. Přičemž první 3 z těchto nejčastěji vybavovaných obrázků zároveň považují za nejvíce odpudivé s dalšími, které zobrazují zkažené zuby a vykašlanou krev. Výsledky dále ukázaly, že si účastníci studie častěji vybavují a citují textová varování předchozího znění, než ta aktuální. Ve zmiňovaných varováních nejčastěji spojovali kouření se smrtí, neplodností, rakovinou a také ohrožení zdraví jich samotných a lidí v jejich okolí. Za nejvíce odpudivá považují účastníci studie textová varování spojující kouření s rakovinou úst a krku, s účinkem na nenarozené dítě, rakovinou plic (9 z 10 případů), s účinky na rodinu a děti a s ucpáváním tepen.

Z mapovaných reakcí vyšlo najevo, že tabatěrku používá 33 % osob, 13 % si krabičku přelepí samolepkou a 11 % si tabákový výrobek přemísťuje do starých krabiček bez obrázků. Z celkového výzkumného vzorku se 28 % kuřáků aktivně vyhýbá kombinovanému varování pokaždé. 25 % ze souboru si v obchodě vybírá krabičku, dle obrázků, 17 % o rizicích častěji přemýšlí, nebo o nich více mluví, 11 % souhlasilo s tím, že v souvislosti s kombinovaným varováním snížilo denní počet vykouřených cigaret, 14 % si nyní častěji přečte textová varování a 42 % z dotazovaných nepovažuje rizika, na která varování upozorňují za reálná. Tato studie je první výzkumnou sondou mezi kuřáky, mapující postoje a chování ve vztahu k zavedenému legislativnímu opatření v České republice v roce 2016.

Klíčová slova: zdravotní varování, kouření, tabák, postoje

